

NYUGAT-MECSEKI Tájoló

Bakonya, Boda, Bükkösd, Cserdi, Cserkút, Helesfa, Hetvehely, Kővágószőlős, Kővágóötös

A magyaroktól a világ is tanulhat

Ajánló

„A projekt munkája szerteágazó. A földtani és geomorfológiai térképezés során a természetes feltárásokat, azaz kőzetkibúvásokat vizsgáljuk meg. Részletes dokumentáció készül fényképekkel, mérési adatokkal, rajzokkal, amit mintázás és a minták különféle laboratóriumi vizsgálatra való küldése egészít ki.”

[Leltár sorozat](#)

(2. oldal)

„A Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás munkájában résztvevő falvak képviselői is szép számban vettek részt a kerekasztal-megbeszéléseken. A munkaülés szervezői nyolc csoportot alakítottak a külföldi szakértőkből, és a hazai munkában dolgozó önkormányzati vezetők-ből, képviselőkből. Jellemző volt az a külföldi vélemény, hogy a magyar gyakorlat számos szempontból követendő példa is lehet, a kapcsolatépítésre, a partnerek közötti bizalom kialakítására, fenntartására, és erősítésére.”

[A magyaroktól a világ is tanulhat](#)

(3. oldal)

„Visszapillantó – 2006”

Válogatásunk a Tájoló 2006-ban megjelent számai alapján készült.”

[Visszapillantó – 2006. november 21.](#)

(4–5. oldal)

„A címben szereplő adat a világon működő összes atomerőmű átlagolt teljesítmény-kihasználtságának a mutatója. Ez a szám is magyarázza, hogy az elmúlt években egyfajta nukleáris reneszánsz figyelhető meg a világban. Nemcsak a szakma, hanem az energetikai kérdésekkel foglalkozó közigazdászok és politikusok figyelme is újra a nukleáris energiatermelés felé fordult, annak valós előnyei miatt.”

[83,4 százaléki!](#)

(6. oldal)

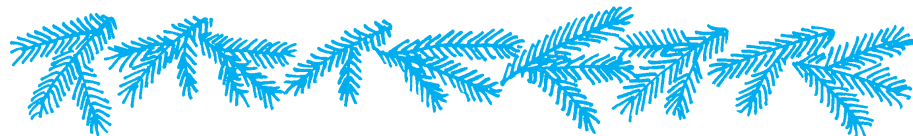
„A Nukleáris Hulladéktároló Programok Regionális fejlesztési és közösségi támogatási aspektusai” címmel rendezték meg hazánkban Tengelicen november 14–17. között azt a nemzetközi szakmai programot, amely során a szakértők arra a fő kérdésre keresték a válaszokat, és elemezték a meglévő tapasztalatokat, hogy egy tervezett, és megépülő radioaktív hulladéktároló hogyan és mennyiben segítheti az adott település és térség fejlesztését.

A szakmai kerekasztal-beszélgetéseken a hazai tapasztalatokat és gyakorlatot, a nukleáris szakemberek mellett, az

egyres térségekben dolgozó önkormányzati tájékoztatási és ellenőrző társulások vezetői mutatták be. Az FSC program résztvevői meglátogatták a Tolna megyei Bábaapáti melletti Nagymórággyi-völgyben kialakított ideiglenes telephelyet, és találkoztak a TETT munkájában dolgozó polgármesterekkel is.

A munkaülés első napján a vendéglátó magyar szakemberek bemutatták a külföldről érkezett szakértőknek a hazai radioaktív hulladékkezelés történetét, és intézményi hátterét. A terület vezető hazai szakértői — többek között — a magyarországi radioaktív hulladékkezeléssel összefüggő telephely-választási döntéshozatal állomásait tekintették át. Előadásukban elemezték a közösségek ösztönzésének intézményes kereteit, s beszámoltak a magyarországi társadalmi szervezetekkel és külső szakértőkkel folytatott együttműködés értékéről és tanulságairól. *(Folytatás a 3. oldalon)*

Kedves Olvasóink!

Lapunk idei utolsó számával szeretnénk megköszönni, hogy immáron harmadik éve velünk együtt követik a térség eseményeit a Tájoló hasábjain keresztül.

Békességben, egészségben, boldogságban gazdag ünnepeket kívánunk a Nyugat-Mecseki Tájoló minden kedves olvasójának!

Ahogy megszokhatták, lapunk karácsonyi számában egy játékkal is szeretnénk kedveskedni olvasóinknak. A helyes megfejtések beküldői között idén három 5000 forintos könyvtulajánnyt sorsolunk ki! (Bővebben a Tájoló 8. oldalán.)

A Nyugat-Mecseki Tájoló szerkesztői

A C projekt rövid definíciója: „Terepi felvételezés, dokumentálás, mintázás”

A Nyugat-Mecsek térségében zajló nagy aktivitású kutatási program megvalósítása során a szakemberek az elvégzendő feladatokat hét nagy témakörbe sorolták be, szaknyelven szólva hét olyan szakmai projektet dolgoztak ki, amelyek eredményes elvégzése után a szakértők felelősséggel dönthetnek majd a föld alatti kutatólaboratórium pontos helyének meghatározásáról, valamint előkészíthetik a hosszabb időtávú, a tervek szerint kb. 20 éves laboratóriumi kutatási programot. A **LELTÁR** címmel most a Tájoló által indított sorozatban az egyes szakmai területeken folyó munkákat vezető szakértőket kértük meg arra, hogy készítsenek egy elszámolást, egyfajta leltárt, mit végeztek el a tervekből az elmúlt két év során. Sorozatunk negyedik részeként a C projekt elnevezésű munkákkal ismerkedhetnek meg lapunk olvasói.

A BAF kutatási tervében célszerűnek látszott egy projektbe összefogni a különféle terepi tevékenységeket. Ide tartoznak azok a munkák is, amelyek ugyan nem a terepen folynak, de szorosan kötődnek ahhoz. Példaként említhető a fúrási maganyag feldolgozása, dokumentálása, amely nem a fúrás mellett, hanem a korszerűen felszerelt fúrómagraktárban történik.

A dokumentálási és mintázási munkák összefogását egy projektbe az teszi szükségessé, hogy a vizsgálatok és a mintavételezés optimális sorrendben történjen annak érdekében, hogy a leggazdaságosabb módon a lehető legtöbb, és legpontosabb információt nyerjük a vizsgált anyagból. Például, a földtani térképezés eredményei alapján lehet a kutatófúrások helyét megtervezni. Továbbá a különféle vizsgálatok sorrendjének összehangolása, szervezése elengedhetetlen a fúrómagok dokumentálása során: nyilván először el kell végezni a nagy felbontású fényképezést a teljes fúrómagpaláston, vagy a természetes repedések aprólékos vizsgálatát, mielőtt a kőzeteket dokumentáló geológus kalapácsával „szétveri” azokat.

A projekt munkája szerτεágazó. A földtani és geomorfológiai térképezés so-

rán a természetes feltárásokat, azaz kőzetkibúváásokat vizsgáljuk meg. Részletes dokumentáció készül fényképekkel, mérési adatokkal, rajzokkal, amit mintázás és a minták különféle laboratóriumi vizsgálatra való küldése egészít ki. A természetes feltárások feldolgozása alapján tudjuk kijelölni a további kutatólétesítmények fajtáját és helyét. Kutatófúrásokat, kutatóárokakat telepítünk, majd azok anyagát is dokumentáljuk, mintázzuk. A kutatóárokaknak nem csak a dokumentálása, hanem a kialakítása és rekultivációja is a projektünk feladata. A vizsgálatok eredményeit összesítjük a többi kivitelezési projekt eredményeivel, hogy a föld alatti kutatólaboratóriumot majd optimális helyre telepíthessük.

Eddig elvégeztük 48 km² földtani, 66 km² geomorfológiai, 10 km² karsztmor-

fológiai térképezését. 1083 méter hosszú fúrási maganyagot dokumentáltunk. Ez földtani, tektonikai (azaz szerkezetföldtani), geotechnikai leírást, méréseket jelent, továbbá a fúrómag teljes palástjának digitális fényképezését (magszkennelés), a BAF kőzetanyagának — az orvosi gyakorlatból ismert — CT vizsgálatát és a mintavételt. Dokumentáltunk és mintáztunk 1100 m kutatóárokot. Mintát gyűjtöttünk a talajerózió meghatározásához több szelvényvonalon. Mintát vettünk forrásokból, vízfolyásokból, növényekből, patakfordalékból a terület radiológiai viszonyainak (alapállapotának) a megismeréséhez. A gorica területen elvégeztük a vízföldtani reambulációt, amely során több száz vízmintát vettünk. Terepen értékeltük a felszíni formákat a terület mozgásviszonyainak, emelkedésének, vagy süllyedésének a meghatározásához. Barlangban cseppkővizsgálatokat végeztünk a Ny-Mecseket a történelmi idők előtt ért földrengések erősségének a meghatározásához. Úgynevezett alapszelvényeket jelöltünk ki a további részletes morfológiai és földtani vizsgálatokhoz. Minden adatot, leírást, fényképet és anyagvizsgálati eredményt számítógépbe vittünk. Feladatunk volt a dokumentációk értékelése és jelentés készítése.

Mindezek alapján érthető, hogy szoros együttműködésben és összhangban dolgozunk valamennyi kivitelezési projekttel.

A magyaroktól a világ is tanulhat

(Folytatás az 1. oldalról)

A munkaülés első napjának délutánján keresték fel az FSC program vendégei Bátaapáti és az ideiglenes telephelyet, s azt követően konzultációt folytattak a TETT munkájában résztvevő polgármesterekkel. Az eddigi ilyen találkozók azt mutatják, hogy nekünk magyaroknak semmi okunk a restelkedésre, hiszen a külföldi vendégek nagy érdeklődést mutatnak a magyar gyakorlat iránt, s véleményük általában elismerő az itthon tapasztaltakkal kapcsolatban. Így volt ez a mostani programon is, a vendéglátóknak számos kérdésre kellett válaszolniuk.

A munkaülés talán legértékesebb, és leghasznosabb óráit azok a kerekasztal-megbeszélések jelentették, amelyeken nagyszámban jelentek meg a hazánkban működő önkormányzati társulások képviselői, valamint azoknak a falvaknak a képviselői, amelyek érintettek a hazai radioaktív hulladék elhelyezés egyes programjaiban. Ezek tapasztalatai is helyet kapnak majd a találkozóról készített összefoglaló jelentésben, amely néhány héten belül elkészül, és hazánkban is hozzáférhető lesz. A Tájékoztató tervei szerint a jövő év tavaszán megjelenő következő számában ismerteti majd az elkészült tanulmány fontosabb megállapításait.

A Nyugat-mecseki Társadalmi Információs Társulás munkájában résztvevő falvak képviselői is szép számban vettek részt a kerekasztal-megbeszéléseken. A munkaülés szervezői nyolc csoportot alakítottak a külföldi szakértőkből, és a hazai munkában dolgozó önkormányzati vezetőkből, képviselőkből. Jellemző volt az a külföldi vélemény, hogy a magyar gyakorlat számos szempontból követen-

dő példa is lehet, a kapcsolatépítésre, a partnerek közötti bizalom kialakítására, fenntartására és erősítésére. Kovács Győző, a Társulás elnöke is igen aktív szerepet vállalt a külföldiek tájékoztatásában, hiszen két előadást is tartott az FSC munkaülésen. A tanácskozás első napi programjában kapott helyet a NymTIT elnö-

FSC névjegy

A Nuclear Energy Agency (NEA) a legfejlettebb országokat tömörítő szervezet (OECD) párizsi székhelyű, nukleáris témákkal foglalkozó szerve.

Az FSC (Forum of Stakeholder Confidence) a NEA régóta működő szervezete (érdekcsoportok bizalomépítő fóruma). Az FSC-ben megalakulása óta részt vesz a Magyar Köztársaság és azon belül az RHK Kht. Az RHK Kht. és a magyar képviselő, dr. Ormai Péter, az RHK Kht. főmérnöke kinevezésére 2000-ben került sor az Országos Atomenergia Hivatalon keresztül.

Az FSC rendszeresen szervez olyan műhelyértekezleteket, melyeken a fogadó ország gyakorlatát tekintik át egy-egy speciális kérdéskörre fókuszálva. Ez idáig Kanada, Finnország Németország, Spanyolország és Belgium adott otthont ezen nemzeti üléseknek. Az elmúlt évben merült föl, hogy a 2006-os őszi ülészakot Magyarországon szerveznék meg az RHK Kht. és az Országos Atomenergia Hivatal támogatásával.

Az eseményre az OECD és az Európai Unió képviselőin kívül Belgiumból, Csehországból, Dániából, Franciaországból, Finnországból, Japánból, Nagy-Britanniából, Németországból, Spanyolországból, Svédországból, Svájcban és USA-ból érkeztek nukleáris szakemberek, szociológusok, polgármesterek, egyetemi professzorok. A magyarországi helyzet és a jövőbeli elképzelések ismertetésére, valamint a témát sokféle aspektusból értékelő kerekasztal-megbeszélésekre jeles hazai intézmények képviselői, politikusok, önkormányzati képviselők és a társadalmi információs társulások reprezentánsai vállalkoztak.

kének „A magyar társadalmi szervezetekkel és külső szakemberekkel folytatott együttműködés értéke és tanulságai” című előadása. A második előadásra a munkaülés 4. szekciójának munkájában került sor, ez a szekció azt vizsgálta és elemezte, hogy egy tervezett radioaktív hulladéktároló megépítése milyen hatással lehet a befogadó település és környezete életére.

A Nukleáris Létesítmények Körüli Európai Önkormányzatok Csoportja (GROUP OF EUROPEAN MUNICIPALITIES WITH NUCLEAR FACILITIES, GMF) Elnökségének tagjai május közepén hazánkban tettek látogatást. Programjuk során felkeresték a GMF-hez tavaly csatlakozott TETT és NymTIT székhelyeit, megismerkedtek az egyes térségekben dolgozó magyar társulások munkájával, s találkoztak a Társulások munkában résztvevő magyar „kollégáikkal”, a polgármesterekkel. A magyarországi program keretében Bodán május 18-án tartották a GMF elnökségi ülését is, amelyen három nagy öt témakörben 12 pontban tárgyalták meg az idei év legfontosabb feladatait.

A GMF vezetői számos kérdést tettek fel a Társulás elnökének. Kíváncsiak voltak arra, hogyan tudja működtetni a település vezetése a falut, honnan származnak a bevételek, hogyan valósul meg az együttműködés a környező településekkel. Válaszában Boda polgármestere külön is aláhúzta a magyar atomtörvény tavalyi év végi módosításának jelentőségét. A GMF vezetői meglelégedéssel fogadták ezt az információt kiemelve, hogy a módosítással hazánk is ugyanazt a gyakorlatot követi, mint a jelentősebb európai uniós országok. Az Elnökség tagjai elismeréssel szóltak a faluban, és a falu területén érzékelhető fejlődésről. Az elnökségi ülést követően a vendégek találkoztak a Társulás munkájában dolgozó térségi polgármesterekkel is.

Tájélot 1. szám 2006. május

Leltár 1. – Munka a mélyben

A Bodai Aleurolit Formáció (továbbiakban BAF), mint a nagy aktivitású és hosszú élettartamú radioaktív hulladékok potenciális befogadó öszletének (földtani képződményének) földtudományi kutatása. A BAF minősítését célzó Közép távú Program 1. kutatási fázisa (2004–2006).

Az A projekt rövid definíciója:

„Kutatólétesítmények kialakítása és az azokhoz kapcsolódó helyszíni mérések” kivitelezési projektje.

Az A projekt keretében 2004–2005 során a bodai aleurolit és földtani környezete földtani, vízföldtani és geotechnikai vizsgálatára elkészítettük a tervezett kutatáshoz szükséges felszíni fúrások geoműszaki terveit és elvégeztük ezek hatósági engedélyeztetését. Ezt követően lemélyítettünk 6 db, 50–100 m közötti mélységű magfúrást, amelyekben helyszíni geofizikai, geotechnikai (feszültségmérések) méréseket, kútvizsgálatokat, vízmintázásokat végeztünk a vizsgálandó terület és kőzetek jellemzésére. Ezeket a fúrásokat vízkúttá alakítottuk a terület vízháztartásának és vízminőségének hosszú távú megfigyelése érdekében.

2004 végén megkezdttük az ún. gorikai földtani blokk 1500 m mélységűre tervezett alapfúrásának kialakítását. A fúrás 708,9 m-ig mélyült és az alsó szakaszán 210 métert meghaladó hosszban érintette (harántolta) a bodai aleurolit rétegeit.

Tájélot 1. szám 2006. május

Nyáron Boda lesz az utolsó állomás

Befejeződik a NymTIT

Vándorkiállításának körútja

A jelentős lakossági érdeklődést kiváltó 2004-es tájékoztató programsorozat tapasztalatait értékelve 2004 nyarán döntött úgy közösen a NymTIT és az RHK Kht., hogy a Társulás összes településére elviszi a nagy aktivitású kutatási programot, és a Társulást bemutató vándorkiállítását, a térségben élők tájékoztatását, tájékozódását szolgálva. A döntést követően alig néhány hét alatt összeállt a vándorkiállítás anyaga, és a gyors elkészítést követően az ősz folyamán elindult „tér-ségjáró” vándorútjára a kiállítás.

A falvakban tartott kiállítás-megnyitók során a Kht. jelenlévő vezetői és szakértői kiállítás vezetékeket is tartottak az érdeklődők számára, a helyszíneken felmerült kérdések megválaszolására, és a

Év végi

helyi vélemények, felvetések megbeszélésére is mód nyílt. Tavaly késő ősszel a kiállítás számos tablója Budapesten kapott helyet, a fővárosi TIT Stúdióban rendezett kiállításon szépszámú érdeklődőt hozva. Idén tavasszal a vándorkiállítás márciusban Kővágóötösre, áprilisban pedig Bakonyára látogatott.

Tájélot 1. szám 2006. május

298 igen szavazat.

Elfogadta a Parlament

az Atomtörvény módosítását.

Amint az köztudott, a Parlament az elmúlt év végén több olyan döntést is hozott, amelyek különös fontossággal bírnak a Nyugat-Mecsek térségében. A Paksi Atomerőmű üzemidejének húsz évvel történő meghosszabbítását, valamint a kis és közepes aktivitású atomerőművi hulladéktároló létesítését támogató országgyűlési határozatok a jövőt alapvetően meghatározó döntések is voltak egyben. Ezen fontos döntések mellett, 2005. december 13-án a parlamenti szavazáson az Atomtörvény módosítását a jelenlévő csaknem 300 országgyűlési képviselő egyhangúan támogatta.

A módosítás lényege az, hogy a támogatásban részesülő önkormányzatok a nekik juttatott támogatásokat a települések fejlesztésére is felhasználhatják, a módosítás ezt számukra lehetővé teszi.

Az önkormányzatok elsősorban azért támogatták a módosítás elfogadását, mivel annak életbe lépése után számukra is könnyebbé, világosabbá, és egyszerűbbé válik azok felhasználása, és a velük való elszámolás.

Tájélot 2. szám 2006. szeptember

Mecsekérc Bányásznapi

Bátaapátiban

Szeptember első szombatján — immáron második alkalommal — újra benépesült a Bátaapáti Idősek Otthona melletti szabadtéri sportpálya. A Mecsekérc Környe-

Összefoglaló

zetvédelmi Rt. (amely cég a NymTIT tér-ségében folyó geológiai kutatási program szakmai gazdája) kollektívája itt rendezte meg hagyományos bányásznap ünnepségét.

A hivatalos program a Himnusszal kezdődött, a fúvószenekar előadásában. Az ünnepi beszédet Berta József, a település melletti Nagymórági-völgyben folyó vágathajtási program felelős műszaki vezetője tartotta, majd felkérte Bátaapáti polgármesterét köszöntőjének elmondására. Krachun Szilárd, Bátaapáti polgármestere megköszönte a szakembereknek a kutatási programokban, valamint a vágathajtásban végzett munkájukat, s reményét fejezte ki, hogy a munkák az eddigiek szerint eredményesen, a Mecsekérc Rt. és a falu számára egyaránt sikeresen folytatódnak.

A köszöntők után következett el az ünnepség talán legkedvesebb pillanata: Erős György a Mecsekérc Rt. elnök-vezérigazgatója bányászfokos átadásával jelképesen tiszteletbeli bányásszá fogadta Boros Antalt, Bátaapáti alpolgármesterét.

Tájélot 2. szám 2006. szeptember

COWAM záróülés

2006. július 4-étől 7-éig Antwerpenben tartotta záró ülését a COWAM 2. csoport. Az esettanulmányok áttekintése mellett a másfél éves munka összegzése volt a találkozó témája.

A közgyűlésen spanyolok, franciák, belgák, németek, szlovének, románok és magyarok vettek részt. Kiderült, az Unió radioaktív hulladékokkal foglalkozó bizottsága a mélygeológiai formációt tartja jelenleg a legjobb megoldásnak a nagy aktivitású hulladékok elhelyezésére. A jelenlevők megtekintették a Mol-ban lévő föld alatti kutatólaboratóriumot.

Tájélot 2. szám 2006. szeptember

Mi a megoldandó feladat hazánkban?

Az RHK Kht. kiadásában önálló kiadvány jelent meg („Egy lépéssel közelebb a nagy aktivitású hulladékok biztonságos elhelyezésének megoldásához”), amely a nagy aktivitású hulladékok biztonságos elhelyezésének legfontosabb kérdéseit tekinti át.

Most azokkal a részekkel ismerkedhetnek meg Olvasóink, amelyek a megoldandó feladatot mutatják be, illetve a föld alatti kutatólaboratóriumok céljait és vizsgálati irányait elemzik.

Ma már nemzetközi egyetértés van a szakemberek között a tekintetben, hogy a nagy aktivitású és/vagy hosszú élettartamú radioaktív hulladékok biztonságos elhelyezésének legjobb megoldása a stabil, mélygeológiai funkcióban történő elhelyezés. A természetes és műszaki gátak biztosította rendszer révén ez a stratégia megteremti annak lehetőségét, hogy a hulladékokat rendkívül hosszú időtartamon át — akár sok ezer évig — elzárják a bioszférától ill. hogy a radioaktív izotópok csak elhanyagolható koncentrációban jelenhessenek meg az emberi környezetben.

A nagy aktivitású hulladékok tárolójának megvalósításához vezető hosszú kutatási és fejlesztési folyamat egyik fontos lépése a föld alatti kutatólaboratóriumok (angol rövidítéssel URL-Underground Research Laboratory) létesítése.

Hazánkban a mecseki uránbánya nyújtotta infrastruktúrát kihasználva már jelentős megalapozó kutatások történtek 1993 és 1998 között. A bánya bezárása miatt a korábbi helyszín nyújtotta előnyök ugyan ma már nem állnak rendelkezésre, de 2004-ben folytatódott a nagy aktivitású hulladékok elhelyezését célzó kutatási program a Nyugat-Mecsekben. Az újrainduló kutatások elsődleges célja egy új, föld alatti kutatólaboratórium helyszínének kijelölése.

Tájélot 3. szám 2006. október

Az RHK Kht. vezető szakértőjének előadása a III. Tájélot Napon

Dr. Ormai Péter: A nagy aktivitású hulladékok elhelyezésének előkészítése a világban és hazánkban

„Mindenki számára világos, hogy a kutatásokat ott célszerű végezni, ahol majd a végleges tároló helye lehet. Ennek érdekében felszín alatti kutatólaboratóriumokat alakítanak

ki a szakemberek. Ezek a kutatólaboratóriumok kellően mély, 200–400 méter mélyen kialakított üregrendszerek, melynek alapvetően négy fő feladata van. Az egyik teljesen természetesen magának a kőzetnek a megismerése, tanulmányozása. A másik, hogy a kőzet és az oda bevitt mérnöki rendszerek kölcsönhatását megismerjék. Az előbb bemutatott műszaki megoldásokat helyszínen tesztelik, vizsgálják, és nagyon-nagyon fontos, hogy ezt mind bemutassák a lakosságnak, a társadalomnak. Svédországban csoportokat visznek le az alkalmazott technológia demonstrációs fázisához. Jelenleg a világban számos föld alatti kutatólaboratórium épül, és működik is, Amerikától Japánig, és számos európai országban.

Dr. Ormai Péter végezetül fontosnak tartotta aláhúzni, hogy hazánkban a Bodai Aleurit Formáció (BAF) továbbra is potenciálisan a legígéretesebb képződmény, a nagy aktivitású hulladékok tervezett elhelyezésére.”

Tájélot 3. szám 2006. október

Emlékköavatás Bodán

Krachun Szilárd, Bátaapáti polgármestere a TETT elnöke adta át a NymTIT elnökének a Társadalmi Ellenőrző Tájékozató Társulás ajándékát a Baranya megyében dolgozó — tízéves jubileumát ünneplő — Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulásnak, egy gránit-emlékkövet, amelyet egyenesen a lejtőszaknából szállítottak át a bodai szabadtéri információs parkba. Az immáron harmadik alkalommal megrendezett Tájélot Napon, szeptember 23-án került sor az emlékkö átadására a felavatására és programsorozat részeként.

Az emlékkö a park központi helyén, tujákkal díszített, igényesen kialakított kis téren került elhelyezésre. Az Európában is ritkaságnak számító információs parkban így most már mindkettő olyan kőzet in situ megtekinthető, amelyek a szakemberek szerint befogadó kőzetként szolgálhatják a nemzeti érdeket, a hazánkban keletkező nukleáris hulladékok biztonságos elhelyezését és tárolását.

83,4 százalék!

A címben szereplő adat a világon működő összes atomerőmű átlagolt teljesítmény-kihasználtság mutatója. Ez a szám is magyarázza, hogy az elmúlt években egyfajta nukleáris reneszánsz figyelhető meg a világban. Nemcsak a szakma, hanem az energetikai kérdésekkel foglalkozó közgazdászok és politikusok figyelme is újra a nukleáris energiatermelés felé fordult, annak valós előnyei miatt. Ezek közé tartozik — többek között — az ellátás biztonságának garantálása, a teljesítmény-kihasználtság más energiaforrásokkal nehezen elérhető foka, valamint a hazánkban is napirenden szereplő üzemidő-hosszabbítás kérdésköre.

Összeállításunkban az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) által közzétett adatokra támaszkodva az alábbiakban azokat a tényeket ismertetjük, amelyek egyértelműen igazolják, hogy az atomerőművek működése és termelése valós és hosszú időre nélkülözhetetlen alternatívája marad a világ, és benne hazánk energiatermelésének.

A meglévő atomerőművekből származó villamosenergia-termelés növelésének és a gazdaságosság fokozásának három forrása van: az atomerőművek üzemidejének meghosszabbítása, a teljesítmény, illetve a teljesítmény-kihasználási tényező növelése. Az atomerőművek üzemidejé-

nek meghosszabbítása az Amerikai Egyesült Államokban kezdődött, ahol már 43 reaktor engedélyezett üzemidejét 20 évvel meghosszabbították (összesen hatvan évre), további 9 reaktor hosszabbítási kérelmét pedig most mérlegeli a nukleáris biztonsági hatóság. Számos más országban — köztük Magyarországon is — tervezik az üzemidő hosszabbítást.

A folyamatosan növekvő villamosenergia-felhasználás mellett az atomerőművek csaknem 19 éve adják a világ villamosenergia-termelésének 16%-át. Ez azért vált lehetségessé, mert rendelkezésre állásuk folyamatosan növekedett. Az atomerőművek teljesítmény-kihasználtsága a világ összes atomerőművére átlagolva 2001-ben 83,4% volt, ami 10%-os növekedést jelent 1991-hez képest. Ma az atomreaktorok teljesítménykihasználtsága a reaktorok egynegyedénél 90%, a kétharmadánál 75% fölött van. Az Amerikai Egyesült Államok több mint 100 reaktoránál ez a mutató 90% feletti, míg 1980-ban csak 54% volt. A paksi atomerőmű reaktorai az első 25–30 legjobb teljesítmény-kihasználtságú blokkok között vannak.

Nem csak a beépített teljesítmény kihasználtsága növekszik, de egyre több atomreaktor teljesítményét növelik meg részben a szekunder-, részben a primerkörön végzett módosításokkal. A meglé-

vő atomerőművi kapacitás ezáltal 1999 és 2006 között csaknem 6000 MW-tal nőtt. Az OAH engedélye alapján 2006-tól kezdődően a paksi atomerőmű villamos áramtermelő teljesítményét is megnövelik 8%-kal.

Az atomerőmű működése során keletkezett radioaktív hulladékok elhelyezése sok vitát váltott ki. A kis és közepes aktivitású hulladékok tárolása ma már sok országban megoldott: példaként említhető Finnország vagy Spanyolország. Belgiumban, Magyarországon és Dél-Koreában 2005-ben megtörtént a tároló helyszínének kijelölése. A nagy aktivitású hulladékok végleges elhelyezése érdekében Finnország, az Egyesült Államok és Svédország már eljutott a tároló helyszínének kijelöléséig, a többi országban is folynak kutatások. A nagy aktivitású tárolók üzembe helyezése 2020 előtt nem aktuális, ugyanakkor az atomerőművek üzemidő-hosszabbítása miatt a végleges leállítás időpontja is kitolódott.

Az atomerőművek jövőbeni szerepében meghatározó jelentőségű a társadalmi elfogadottság. A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség a világ 18 országában nemrég készített felmérése szerint a lakosság 28%-a új atomerőműveket építené, 34%-a a meglévőket üzemeltetné, 25% bezárná az atomerőműveket. Magyarországon a lakosság 65%-a támogatja a meglévő atomerőmű üzemeltetését, az Egyesült Államokban a lakosság 73%-a még a legközelebbi atomerőmű mellett épülő új atomerőművet is támogatná.

A teljes szöveg elérhető: az OAH honlapjáról, az OAH Hírlevél idei 3. számának címlapjáról. (2006 augusztusi szám.)

Köszönet és elismerés

Az október elején rendezett III. Tájékoztató Nap programjában kapott helyet a NymTIT megalapításának tizedik évfordulójáról való megemlékezés is. Dr. Hegyháti József az RHK Kht. ügyvezető igazgatója az évforduló alkalmából Oklevél adományozásával köszönte meg a közös munkát a Társulás munkájában résztvevő valamennyi polgármesternek.

Dr. Hegyháti József átadja a jubileumi Oklevelet Kovács Győzőnek, Boda polgármesterének, Sándor Tibornak, Kővágószőlős polgármesterének és Wágner Antalnak, Hetevehely polgármesterének.

A Nyugat-Mecsektől, Európáig: a „magyar példa”

A NymTIT elnöke azzal kezdte a Társulás történetének és eddig végzett munkájának áttekintését, hogy a Társulás 1996-ban alakult meg. Ekkor döntöttek úgy az alapító települések — Cserkút, Kővágószőlős, Kővágótöttös, Bakonya, Boda és Hetvehely — önkormányzatai, hogy szerződést kötnek a Paksi Atomerőművel a lakosság tájékoztatása témakörében. A közös munka jól haladt egészen a bányabezárásig. Azt követően a szakmai program egy kicsit megcsúszott, és 2003-ig nemigen működött. 2003-ban, amikor újraindultak a kutatások, akkor a vizsgálandó terület „csúszott” nyugat felé, s ezért három újabb település is bekerült a társulásba, Cserdi, Bükkösd és Helesfa.

Kovács Győző szerint a kommunikáció megfelelő eszközeit a NymTIT-nek önállóan kellett „megteremtenie”, és ezen eszközök és formák költségeit szerződéses alapon a partnerek (a Paksi Atomerőmű, majd a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság) segítségével alapján lehetett előteremteni. A szerződések egy adott naptári évre szóltak, és életbelépésükhöz az Országos Atomenergia Hivatal ellenjegyzése is szükséges volt. Kovács Győző hozzátette, ezek az éves szerződések nagyon komoly szerződések, amelyeket be kell tartani. A Társulás és tagjai szigorú elszámolással tartoznak, s amint mindenki előtt világos, ez nem is egyszerű dolog. A szerződések betartását rendszeresen vizsgálta az Állami Számvevőszék a településeken és minden egyes társuláson is. Ezeknek a vizsgálatoknak a figyelembevételével készítették elő, majd végezték el a döntéshozók az 1996-os Atomtörvény tavaly év végi módosítását. A módosítás lényege: az önkormányzatok, és a társulások régi igénye és óhaja valósult meg oly módon, hogy a szerződésben szereplő pénzeket, amelyeket a társulások addig támogatásként, alapvetően kommunikációra használhattak fel, ezután területfejlesztésre is lehet fordítani.

A lakossági tájékoztatásban használt eszközökről szólva a NymTIT elnöke megemlítette a települések saját újságjait, amelyekben hónapról hónapra megjelennek a kutatási program, és a kommunikációs tevékenység aktuális hírei és eseményei. Évente négy alkalommal a Társulás video-hírlevele eljut az összes „nymtit-es” faluba, s mindezen kívül megjelenik a Nyugat-Mecseki Tájéoló, amely már a húszeszes példányszámnál jár. Ezen kívül vannak természetesen szakmai előadások, amelyek szintén a mi feladataink körébe tartoznak, és amely a Zsongorkó Baráti Körrel együttműködve végez a Társulás. Fontosak még a szakmai konferenciák valamint a szakmai utak, melyek során a Társulásban dolgozó önkormányzati vezetők már eljuthattak többek között Svájcba és Franciaországba is.

Az immáron hagyományos rendezvények közül a Társulás elnöke a Niels Bohr fizikaversenyt, és a Tájéoló Napot említette jó példaként. Az elmúlt két évben a NymTIT kilépett a nemzetközi kapcsolatok építésének területére is, s számos nemzetközi tanácskozáson vett részt. Tavaly óta a Társulás tagja a GMF-nek, a nukleáris létesítmények körüli Európai Önkormányzatok Szövetségének aminek több, mint 100 európai uniós település a tagja. Nagy megtiszteltetés volt a Nyugat-mecseki TIT számára, hogy idén Bodán tartották, itt a körzetünkben az elnökségi ülésüket.

„Ami még nagyon fontos a munkánkban, az az érdekvégyesítés. Azt hiszem, hogy ezzel is megálltuk a helyünket” — emelte ki Kovács Győző. A társulás számára nagy dolog, hogy felkerült a Tisztelt Ház lobbijára. Ez azt jelenti, hogy a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás a Magyar Köztársaság Parlamentjébe bekerült. A közelmúltban kapták meg a főtítkárnak a levelét, a határozatszámával. A Társulás tagja a Magyar Területfejlesztési Lobbinak is.

A Társulás évek óta részt vesz az Európai Unió által finanszírozott COWAM 2. program munkájában. A COWAM 2.

az európai önkormányzatok kommunikációs feladataival foglalkozik és próbálja segíteni egy olyan egységes direktíva kidolgozásában, amelyet minden tagország eredményesen tudna alkalmazni saját országában is. *„Amikor a múltkor Szlovéniában voltunk, történt egy érdekes sztori. Kétszáz ember előtt tartottam akkor a prezentációt éppen, nagyon sokan voltak, és a végén meglepetés is született, mert vissza kellett ülnöm az elnökségi asztalhoz, az azonnali kérdésekre válaszolva. Ugyanis úgy ítélték meg, hogy a magyar társulások működése számukra egyfajta unikum, s egyben hasznosítható példa is”* — idézte fel a magyar sikert Kovács Győző, a NymTIT elnöke.

Előadásának végétével Kovács Győző hangot adott annak a reményének, hogy a kutatási program nagyobb sebességre kapcsol majd az elkövetkezendő években, s akkor újra intenzívebb lehet a tájékoztatási és ellenőrzési tevékenység is, a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás gondozásában, és felügyeletével. Megköszönve a partnereknek az eddig végzett munkát, kérte mindenkitől aki eddig segített, hogy munkálkodjék továbbra is a kutatási program tevékenységének eredményeinek megismertetéséért, a lakosság érdekeinek képviseléséért.

Próbálja ki önmagát!

A III. Tájéoló Nap Bakonyán megrendezett gyerekvetélkedőjének egyik feladatául a csapatoknak közösen kellett befejezniük egy a jövőben megírandó „Nukleáris Kislexikon” adott szócikkét, amely a hazai nukleáris hulladék elhelyezés főbb tényeit és adatait foglalta össze. A Tájéoló játékában most Ön is lehet lexikon szerkesztő, s még könyvutalványt is nyerhet!

A helyes válaszok megtalálásában a — logika mellett — a Tájéoló eddig megjelent cikkeinek, valamint az RHK Kht. honlapjának böngészése is segíthet. Ha beküldi az olvashatóan (NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL) kitöltött szócikket, megnyerheti a három darab 5000 forintos könyvutalvány egyikét is! Beküldési határidő 2006. december 18. Beküldési cím: Ferling PR 7621 Pécs, Mária u. 8. A nyerteseket és a helyes válaszok listáját a Tájéoló következő számában olvashatják.

Válassza ki a halmazból a megfelelő szavakat az üresen hagyott helyekre!

A Magyarországon keletkező összes radioaktív hulladék biztonságos elhelyezéséért — törvényi felhatalmazással — a (1) _____ felelős. A cég az atomerőművi elhasznált (2) _____-et és az erőműben keletkező egyéb (3) _____ hulladékokat együtt szándékozza eltemetni.

Pakson 1997 óta működik a (4) _____, ahová 2006. január 1-jéig (5) _____ db elhasznált üzemanyag-kazetta került. Az RHK Kht. (6) _____ évre biztosít helyet a számukra — amely idő alatt (7) _____-uk, valamint (8) _____-uk lecsökken — így ezalatt kell a végső elhelyezésükről gondoskodni. Célszerű felkészülni az ország területén egy stabil, (9) _____ formációban kialakítandó tároló létesítésére. A befogadására alkalmas kőzet kutatása a (10) _____-ben kezdődött. A Mecseki Uránbányából indított kutatóvágtat 1994-ben érte el a (11) _____-t, és ekkor kezdődött a föld alatti, helyszíni adatgyűjtés a térségben. (12) _____-ban újraindult a kutatási program, melynek célja egy föld alatti (13) _____ helyének kijelölése, ahol a (14) _____ éves agyagkőnek a további kutatása folya. A térségben folytatott kutatási tevékenység előkészítését és megvalósítását kísérő lakossági ellenőrzés és tájékoztatás ellátása, a térségben élők érdekeinek képviselője a (15) _____ feladata. A társulás 1996-ban jött létre, mára (16) _____ település alkotja.

A választható helyes válaszok:

50
260 millió 40 000 4267
5 9 hőkibocsátás
Nyugat-mecseki Társadalmi Információs Társulás
fűtőelemek nagy aktivitású
mélygeológiai kutatólaboratórium kis aktivitású
felszíni Paksi Atomerőmű Zrt.
Bodai Agyagkő Formáció Nyugat-Mecsek aktivitás
Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kht. 2003
gránit Országos Atomenergia Hivatal
Kiegészített Kazetták Átmeneti Tárolója

NYUGAT-MECSEKI
Tájéoló
Bakony, Boda, Bükösd, Cserni, Heted, Hetréhegy, Kővágtató, Kővágtató

KISTÉRSÉGI HAVILAP

Kiadja a Noguchi Porter Novelli
(1054 Budapest,
Szabadság tér 7.)
Felelős kiadó a kft. ügyvezető
igazgatója. Szerkeszti a
szerkesztőbizottság. Készült
a Ferling PR & Communications
Kft. közreműködésével.
Nyomás: Molnár Nyomda és
Kiadó Kft., Pécs
ISSN 1786-0563